

pa tudi niso dosti pomagali. Arabci so pregnali Bizantince leta 647., vojskovodja Amru se je odlikoval. Nastopijo različne dinastije: 801—909 Aglabidi, tudi v Tunesiji, potem Fatimidi, Almoravidi in Almohadi. Pokrajina si zopet opomore. Sicilski kralj Roger se vojskuje z njimi; Španci si osvojijo deželo leta 1510., 1530—1541. je last malteških vitezov, 1551. se je polasti paša Dragut, postane turška provinca, a razvije se ropanje po morju, janičarska despotija doma, dežela postane puščava. Francozi, Angleži in Italijani se vojskujejo proti roparjem, tako francoski admiral Duquesne, angleški admiral Drake 1663, obljubijo mu, da bodo mirovali, a ne držijo besede, zato pride John Narborough in razruši mesto, istotako Francozi leta 1728. Hamed iz rodovine Ka-

ramanli povabi leta 1714., ko je bil turški paša v Carigradu, vseh 300 častnikov in uradnikov na obed, pri vstopu da vse zadaviti in se polasti vlade. Pošlje darila v Carigrad, ne iz svojega, ampak iz premoženja usmrčenih, pozneje vsakoleten davek. Turki so s tem zadovoljni. Karamanliji vladajo do l. 1835. Napoleona bi morali nadlegovati, a ne marajo. Roparstvo zopet cvete, zato pride leta 1835. paša Nedžib, odstavi Karamanlije in napravi iz Tripolitanije, Fezzana in Barke navaden ejalet. Leta 1869. se Barka odcepi kot poseben mutesarifik. Karamanliji postanejo 1835 nekaki župani v mestu, sedaj je Karamanli Hasan namestnik italijanskega guvernerja.

To in ono.

Nova slovenska drama. Pisatelj Fr. S. Finžgar je pravkar dovršil novo gledališko igro „Naša kri“. Drama je idejna, a tudi polna najživahnejšega dejanja, najefektnejših scen. Snov je zajeta iz francoskih časov na Kranjskem. Prijatelji, ki so imeli to najnovejše Finžgarjevo delo že v rokah, sodijo enoglasno, da presega daleko „Divjega lovca“; smelo pa trdimo, da je „Naša kri“ dozdaj sploh najboljša slovenska izvirna igra. Ob premieri izpregovorimo o njej v posebnem članku. — Zdaj piše Finžgar obširno socialno povest za prih. letnik „Dom in Sveta“.

P. Hugolin Sattnerjev oratorij „Assumptio B. M. V.“ je izšel v zalogi „Kat. Bukvarne“. Klavirski izveček ima 106 strani in stane 8 K. Analizo prekrasnega dela pričbimo v prih. letniku izpod peresa gosp. Stanka Premrla.

Komorni koncert.

V Ljubljani so komorni koncerti raritete. Še redkeje pa imamo priliko poslušati take mojstre, kakor jih združuje Ševčíkov kvartet iz Prage. Ta slavnoznan kvartet je koncertiral dne 12. novembra v dvorani ljubljanskega „Mestnega doma“. Izvajal je sledeče skladbe: Dvořákov kvartet v G - duru, op. 106, Beethovnov kvartet v F - duru, op. 135, in Glazunovov kvartet v A - molu, op. 64. Izvajani kvarteti spadajo med najlepše in najpopolnejše umotvore te vrste. Dvořákov kvartet je zadnji izmed njegovih osmih kvartetov; vseskozi zelo melodiozen, v ritmih pa krepak in energičen. Beethovnov kvartet — istotako njegov zadnji je klasično umerjen; izredno fin v celotni koncepciji kakor tudi v detajlih. Glazunovov polnozvočen in naravnost nasičen harmonij, živahen v vseh štirih stavkih, v Scherzu pa kar briljanten. Dvořákov in Glazunovov kvartet sta še posebno ugajala ter učinkovala, manj Beethovnov, ki je prvič pretežno temnega značaja in veliko bolj subtilen od prvih dveh.

Izvajanje je bilo nadvse krasno. Gg. Lhotsky, Procházka, Moravec in Zelenka so umetniki v pravem pomenu besede. Užitek, ki so ga nam napravili, je bil užitek prve vrste.

Poleg izbornega sporeda in čudovito krasnega izvajanja nas je pa obenem veselila prijetna zavest, da je v Ljubljani — hvala Bogu — primeroma že precejšnje število občinstva, ki se zanima za resnobno instrumentalno glasbo. Naj to zanimanje med nami živi in raste od leta do leta!

Stanko Premrl.

IV. instrukijski kurz za cerkveno umetnost.

Od 2. do 6. oktobra t. l. se je vršil na teološki fakulteti dunajskega vseučilišča IV. instrukijski kurz za cerkveno umetnost s posebnim ozirom na Štajersko in Koroško, toda zastopane so bile pri kurzu tudi vse druge avstrijske škofije. Ti kurzi, ki jih prireja dunajska Leonova družba s podporo ministrstva za uk in bogočastje, imajo namen, temeljiteje seznaniti zlasti duhovščino s cerkveno umetnostjo in razširiti pravi zmisel za ohranjanje starih cerkvenih umetnin.

Program letošnjega kurza je bil naslednji: 1. Oltar. Mgr. dr. J. Graus. — 2. Razvoj keliha. Prof. P. L. Velics. S. J. — 3. Zgodovinski razvoj ohranjanja spomenikov. Kustos dr. A. Schnerich. — 4. Prostost in zakonitost v cerkveni umetnosti. Dvor. svet. dr. H. Swoboda. — 5. Osnovne oblike mašne obleke. Isti. — 6. Cerkevna umetnost na Koroškem in Štajerskem. Kustos dr. A. Schnerich. — 7. Načela konseviranja. Vlad. svet. dr. M. Dreger. — 8. Praktična vprašanja pri zidavi cerkva. Priv. doc. arh. dr. K. Holey. — 9. Problem prostora. Mgr. dr. J. Graus. — 10. Terminologija modernih tehnik. Priv. doc. arh. dr. K. Holey.

Praktično so bila pač najbolj važna predavanja dr. Swoboda in dr. Dregerja in to tembolj, ker je stališče, ki ga zavzemata, obenem stališče centralne komisije.

Dr. Swoboda je v svojem predavanju „Prostost in zakonitost v cerkveni umetnosti“ poudarjal, da je arhitekt prost pri izbiri materiala in sloga. Važno je to zlasti danes, ko se železno-betonski način graditve porablja tudi za cerkve in se bo porabljal vedno bolj. Iz nove tehnike pa sledi tudi novi — takozvani moderni — slog. Ta sam na sebi ni slab in je opravičen, ker sme naš čas imeti svoj slog, kakor so ga imeli vsi pretekli, in ni razumeti, zakaj bi se moralo dosledno zidati le v romanskem, gotskem ali renesanskem slogu. Da je moderni slog zmožen ustvariti monumentalne in bogočastnemu namenu v vsakem oziru odgovarjajoče stavbe, nam priča Wagnerjeva cerkev v Steinhofu pri Dunaju, ki jo je dr. Swoboda udeležencem razkazal. Nasprotno imamo v ponesrečeni cerkvi sv. Antona v Ottakringu, ki je stala ogromne denarje in je zidana po kopitu beneškega sv. Marka, dokaz, da slepo posnemanje lepih vzorov ni vselej dobro. Arhitektu je torej pustiti popolno prostost in zahtevati le, da smatra in zida cerkev kot hišo božjo, v kateri se žrtvuje, oznanjuje evangelij, delijo zakramenti in opravlja tudi tiha, zasebna pobožnost.

V „Osnovnih oblikah mašne obleke“ je dr. Swoboda podal zgodovinski razvoj kazule, iz katerega sledi, da so

okraski mnogih sedanjih kazul krivi. Križ ne spada na mašni plašč niti spredaj, niti zadaj; vsa kazula mora biti narejena iz istega blaga, srednje polje se ne sme razlikovati od ostalega, kakor se to mnogokrat vidi; tista dva trakova, ki gresta preko cele dolžine kazule spredaj in zadaj, sta prvoten okrasek, imata nekako tektonski značaj in se morata razlikovati od obrobnihih trakov. — Sicer bi pa bilo želeti, da se nanovo vpelje stara, zvonasta oblika kazule, ki je dovoljena in v kölnski škofiji n. pr. splošno uvedena, ker je pristnejša, slovesnejša in vsled obilnih gub slikovitejša.

Dr. Dreger je v „Načelih konserviranja“ posebno pobijal restavracijsko tendenco, ki je vladala koncem preteklega stoletja. Tedaj so metali iz gotskih cerkva lepe baročne oltarje in postavljali namesto njih „gotske“, izdelke brez vsake zgodovinske karakteristike, ki so jasno nosili na sebi pečat nepristnosti. Centralna komisija stoji na stališču, da je treba cerkev kolikor mogoče ohraniti v obliki, ki jo ji je dala zgodovina, in če je že treba kaj izpremeniti, naj se izdela moderno, pa splošnemu značaju cerkve primerno. Udeleženci so si ogledali več zgodovinsko zanimivih stavb in obiskali nekaj umetniških ter umetno-obrtnih ateljejev.

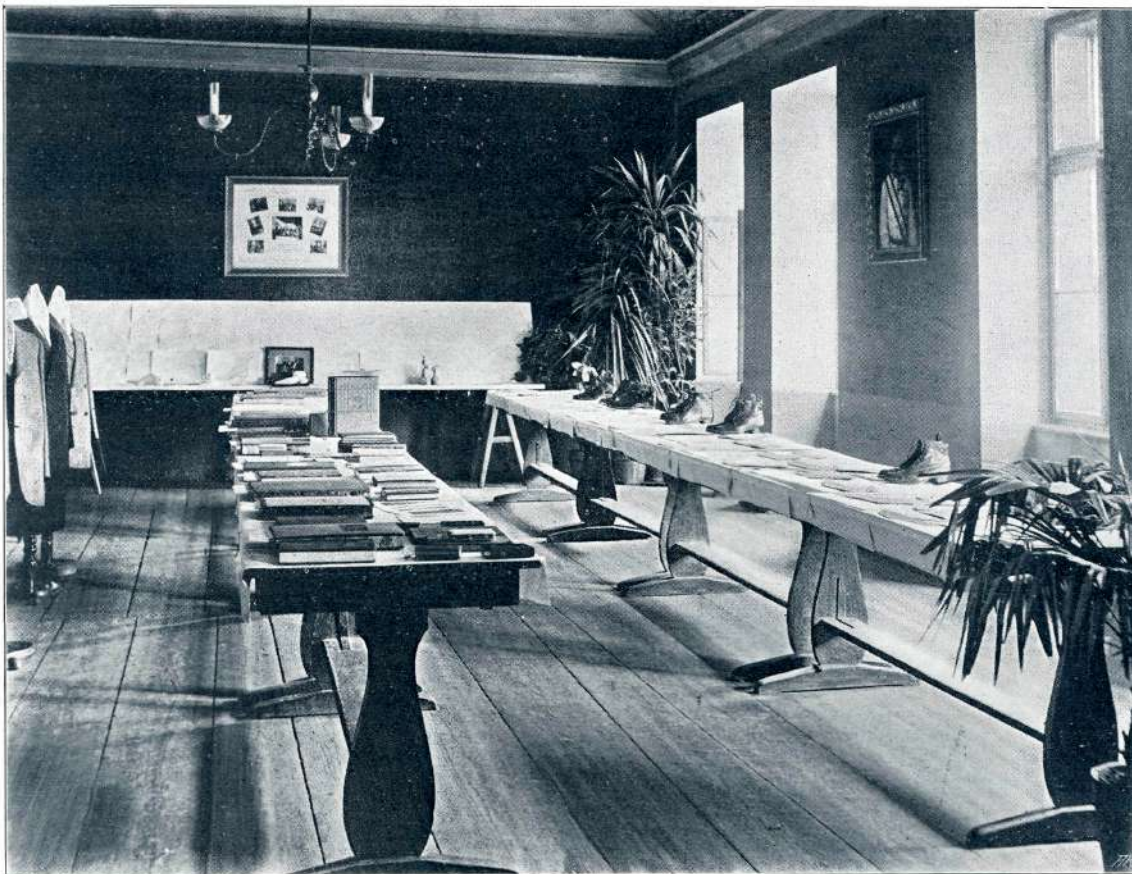
I. C.

Obrtna razstava Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov v Ljubljani.

Leta 1905. smo objavili (Dom in Svet, l. 1905, str. 568) sliko obrtne razstave, ki jo je priredilo Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov v Ljubljani ob svoji petdesetletnici.

Tudi letos (od 24. septembra do 1. oktobra) je priredilo društvo v Rokodelskem domu skrbno urejeno obrtno razstavo, zavedajoč se, da je treba obrtnikom neprestano kazati pota k izobrazbi in napredku. Dvojna pot je zlasti odprta obrtniku k prepotrebni izobrazbi: potovanje in razstava. Prvega sredstva so se posluževali pomočniki v starih časih. Ko so se mladeniči priučili doma v svoji stroki, so poprijeli za potno palico in odšli po svetu. Obhodili so razna mesta, služili pri raznih mojstrih, poizkušali delo več rok, primerjali izdelke in se tako urili v svoji stroki. Izučeni so se vračali na svoj dom. Tudi dandanašnji je ta pot izobrazbe še odprta, toda tako potrebna pa ni več kot nekdanj. Knjige, učni tečaji, zlasti pa razstave nadomestujejo potovanja. Na razstavi lahko primerjaš, kaj sam znaš, kaj so drugi izumili, kako so napredovali, v čem delo izolikal in trud olajšali. Brez posebnega truda, brez stroškov se tako povzdigne in razširi obzorje, razbistri pogled, hkrati pa raste veselje in pogum do dela. Prav premišljeno je bilo torej, da je tudi letos Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov priredilo razstavo, ki je obsegala izdelke, izvršene v štirih strokovnih tečajih, ki jih je društvo priredilo za svoje člane. Za vsakega obrtnika je bila razstava izredno poučna, ker so bili pri posameznih obrtih razstavljene risbe, prirojene izdelki, kakor tudi izvršeni vzorni izdelki. Iz tečaja za obrtno knjigovodstvo (strokovni učitelj Franc Železnik) so bile razstavljene poslovne knjige. Dela, ki so bila izvršena v črevljarskem tečaju (strokovni učitelj Ivan Pobeška) in v krojaškem tečaju (strokovni učitelj Jernej Ložar), odgovarjajo vsem zahtevam modernega napredka v obrti in zaslužio, ker so

OBRтна RAZSTAVA KATOLIŠKEGA DRUŠTVA ROKODELSKIH POMOČNIKOV V LJUBLJANI